

8.89x32.34	1	15	עמוד	כותרת	גלובס -	18/02/2019	67261916-8
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330							

התמודדות עם מצבי חידום

למה אנשים רצים למקלטים, אבל לא בורחים משיטפונות?

סכנה רחוקה ולא מוחשית ואזהרות כלליות מדי, פוגעות בזהירות ובעירנות שלנו

ד"ר נומית רפפורט

לאור זאת, יש לבחון סכנה נוספת שעלתה למודעות הציבורית בשנים האחרונות, במיוחד לאחר "אסון נחל צפית" שבו נהרגו עשרה בני נוער מהמכינה הקדם-צבאית "בני ציון". מדובר בסכנת השיטפונות בנחלי הדרום (וגם הצפון), שמתרחשים כתופעת טבע, ושהופכים לסכנה ממשית כשמטיילים/אנשים נמצאים בסביבה, ולא נשמעים להתרעות מזג-האוויר המסוכן. אמנם בכלי התקשורת נשמעת האזהרה "סכנת שיטפונות בנחלי הדרום", ולעיתים גם מוזכר כי נחל מסוים נסגר למעבר כלי-רכב, ועם זאת, האזהרה הכללית והמרחיבה לא מלווה בכללים ובהנחיות התנהגות לציבור בכלל. לאור זאת, אנו שומעים פעמים רבות (מדי) על מטיילים - לרבות פצועים - אשר נזקקו לחילוץ ולפינוי מורכבים, כאשר השיח הציבורי עוסק בעיקר בחוסר האחריות של המטיילים. נשאר לרגע בצד את הדיון בנושא הענישה הראויה, אם בכלל, ונתמקד בנושא הסברה הנדרשת. דבר שייתכן שנוכל בעזרתו למנוע חילוצים יקרים ומסוכנים (מסוכנים מאוד! גם למחלצים). לצד האזהרה הכללית "סכנת שיטפונות", חשוב למקד את האזהרה לאזורים מסוכנים במיוחד, ואף לאסור על גישה אליהם. כמו כן, יש להוציא הודעה ברורה לגבי ההתנהגות הרצויה/הנדרשת בעת טיול באזור מועד לשיטפונות למי שמטייל בו. (למשל, להימנע מהליכה בחלקים הנמוכים של ערוצי הנחל). בנוסף, יש לצאת ב"קמפיין הסברה" לקראת עונת הגשמים, שמבהיר וממחיש את הסכנה ומה ההתנהגות הרצויה/הנדרשת להצלת חיים. העברת מידע בנושאי סיכונים בכל היבטיהם, באופן מותאם ונגיש לציבור, היא קריטית. אזהרות המלוות בהנחיות התנהגות ישפרו במידה ניכרת את תגובת והתנהגות הציבור, ואף יצילו חיים. ●

הציבור הישראלי מתורגל בפעולות חירום כמו ריצה למקלטים או כניסה למרחבים מוגנים. באוקטובר 2018, בעת התקפת טילים על באר-שבע, באישון לילה, הגיבה אם לשלושה ילדים במהירות שיא ובאופן ומיטבי - נכנסה עימם לממ"ד הביתי, שניות ספורות לפני שביתם נפגע ישירות מרקטה. בעקבות ההתנהגות המהירה והנכונה, הצילה האם את חייה וחי ילדיה. האם הצילה חיים בזכות הציות להנחיות פיקוד העורף, אשר היו ברורות ונתפסו בעיניה כחשובות וכמועילות, כך שבעת האזעקה, לא הייתה לה התלבטות כיצד לפעול; שלולא כן, התוצאה הייתה טראגית. מידע והעברת אזהרות והנחיות מקדימות לציבור איך לנהוג טרם התרחשות אירוע מסכן חיים, הם אחד התפקידים המרכזיים של הרשויות וארגוני החירום. דוגמה לכך היא אזעקה המופעלת ע"י פיקוד העורף. פעולות הסברה בשגרה מאפשרות העלאת המודעות בקרב הציבור לגבי סיכונים פוטנציאליים, ובהמשך לכך מועברות גם הנחיות להתנהגות הרצויה. הסברה רציפה כזו, שבה מועברים מסרים ברורים, הכוללים מידע על הסכנה ותוצאותיה והנחיה כיצד להתנהג, הופכת הן את המודעות לסיכון והן את ההתנהגות הרצויה לשגורות, כך שבעת חירום ההתנהגות הופכת ל"אוטומטית" ומצילה חיים. אמנם ייתכן שאזהרות רבות יובילו לאדישות בקרב הציבור, וישנה גם תפיסה הגורסת כי הסברה בנושאי סיכונים וחירום, תגרור "פאניקה" בציבור - אך מנגד, לחוסר הסברה עלולות להיות השלכות דרמטיות. זאת, בין היתר, כאשר בקרות אירוע, עקב עומס מידע בעשרות ערוצי התקשורת והמדיה החברתית, לא ברור יהיה מה בדיוק לעשות, מתי, איך ומי.

הכותבת היא מנהלת המכון לרגולציה של מצבי חירום מרכז האקדמי למשפט ולעסקים